

2 юни – ген на Ботев и пагналите за свободата на България

ХРИСТО БОТЕВ – ГЕНИЯТ НА ВЪЗРАЖДАНЕТО

Георги Йорданов

Поетът революционер си „найде гроба в редовете на борбата“, умирайки „за правда и за свобода“. Но той остава безсмъртен, защото, както сам е казал, „тоз, който падне в бой за свобода, той не умира“. Трагичната гибел на войводата, както и черното бесило на Апостола край София, са вечните символи на народа ни.

Оттук, от тези скали и орляци, покрити с „бели кости и със кървав мях“, започва вторият живот на Христо Ботев – неговият път във вечността. Подвигът му е нашето духовно небе. Той изпълва въздуха на Мизия, Тракия, Македония и Добруджа, на цяло Българско; слива се с нашите страдания и борби, надежди и победи. Народът и днес съхранява дълбоко в сърцето си образа на своя велик син.

Така животът, творческото дело и само-

жертвата на Христо Ботев стават неотделими от съдбата на България. Народът и историята, тези най-справедливи съдници, завинаги са определили мястото на войводата и поета в славната кохорта на най-големите строители на тринадесетвековна България. В съзвездието на нашите безсмъртни предци светлее пленителният образ на 28-годишния гений на България. Името му е редом с имената на хан Аспарух и княз Борис I, на Кирил и Методий, на Климент Охридски, на цар Симеон и Асеновци, на свети отец Паисий, на Георги Раковски и Васил Левски. Ботев съвсем естествено и заслужено е името, без което не можем.

Стекохме се тук, на Ботевата Околчица, от заводи, кооперативни поля, строителни скели, от обновени градове и села, от училища и войсковы поделения, за дълбок поклон пред подвига на Христо Ботев и на 205-те юнаци от легендарната му чета. Изкачихме се на тази българска Голгота, за да склоним глава в признателност пред делото на загиналите в борбата срещу турското иго и фашизма, в бранните битки за свободата и независимостта на Отечеството. Ние сме тук, обзети от чувства на преклонение към всички борци – знайни и незнайни, за които патриархът на литературата ни изрече най-съкровени си слова:

„Българийо, за тебе те умряха.

Една бе ти достойна зарад тях.

И те за теб достойни, майко, бяха...“

На стр. 2

Портрет на Христо Ботев. Художник - Димитър Гюдженев.

ХУЛИТЕ И ЛЪЖИТЕ НА ЕДИН ЗАПАДЕН ОСМАНИСТ

Борис Данков

Доста странна е „научната“ дейност на този холандски „османист“. Странна, може би поради неговия ексцентричен характер. Или по-скоро резултат от пословичния западен прагматизъм, съчетан с така наречената протестантска етика и снобско захласване по ориенталската екзотика. А защо не,

Или защо и как холандецът Махиел Кийл коригира ... българската история и историография

поради някакъв личен интерес, продиктуван от конкретните обстоятелства и „логиката на събитията“. Не на последно място - заради англосаксонския комплекс за ... многоценност и нидерландските исторически сантименти към Османската империя.

През 1983 г. в Амстердамския университет бъдещият професор по история на изкуството Махиел Кийл защитава докторат на тема „Църковна архитектура и стенопис в България през османския период“. Две години по-късно през 1985 г. изследването е издадено на английски език под заглавие „Изкуство и общество в България през турския период“, финансирано от т.нар. Фонд за централни и източноевропей-

ски проекти за книгоиздаване. В книгата на преден план обаче излиза не толкова църковната архитектура и стенопис на България, колкото „уникалността“ на османската империя и нейната въпиюща „толерантност“ към „неверниците“. По всяка вероятност поради факта, че междуременно авторът е намерил по-благодатна „нива“ от християнската култура, напипал е по-дебела „златна жила“. Неслучайно в свои интервюта за български и турски медии М.Кийл се

представя като „неуправляем“ и „единак“, който следва „свой път“ в науката.

Отец Паисий - баща на българския национализъм

Появата на книгата на бял свят съвпада с провеждането в България на така наречения „възродителен процес“. Поради тази причина опусът на холандския професор остава „табу“ за български читател. Издаден е у нас (в превод от английски) едва през 2002 г. Днес, от гледна точка на отдалечаването във време-

то и настъпилата „демократизация“ на обществото ни, може да се каже, че тази книга на М.Кийл е по-скоро един научен анахронизъм.

На стр. 2

„САМАРСКОТО ЗНАМЕ“ – ЕДНА КАРТИНА – СИМВОЛ

На стр. 5

ХРИСТО БОТЕВ - ГЕНИЯТ НА ВЪЗРАЖДАНЕТО

От стр. 2

Втори юни е Ден на героизма в името на родината. От този ден извираят кристално чистите чувства на нашата патриотична гордост. Тук мълчаливо правим своя отчет пред паметта на героите и мъчениците.

Трудът, творчеството, борбата са дълбоката същност на народната душевност и битност. Те са отговорът на въпроса как България оцеля на този световен кръстопът. И не само оцеля, но се въздига до най-високото стъпало в своето развитие.

Трудът, творчеството и борбата са главното, характеристиката и спецификата на пътя на България не само във възходите, но и в преодоляването на трагиката в нашите паметни 13 века. Това е предвечният български път, озарен от мънии и пожари, но и от светлината на непреходно творчество. Прекъсван и съсичан, забравен и забраняван, покриван с мрак и отново осветляван от победи, създаване и мисъл, пътят на родината не се изгубва в безкрая на времето. Този наш път потъва в ослепелите очи на Самуиловите войници и се въртава в децата им. Той се срутва заедно с бойниците на Търновград, но възкръсва в Панагюрище, Перущица

и Батак. Много са духовните жалони по нашия път. Достатъчно е да се посочат законите на хан Крум, буквите на светите солунски братя и българската азбука – нашата кирилица, пожарите на Априлското въстание, Шилка, Сливница, Илинден и Преображение 1903-та, победите в Балканската война 1912-1913 г.

Щастливи сме, че пътят на България достигна целите, към които се стремяха, за които мечтаеха и се бореха пледа мъченици и герои. Техните завети са наше непреходно наследство, оплодено с нови ценности; наследство, което ще бъде патриотичното богатство на всяко потомство.

Ценим и още по-дълбоко ще съхраняваме съдбовните мигове в нашата история, в които народът ни е отстоявал с кръв и слово свободата и народостната си независимост, творил е своите материални и духовни ценности, утвърждавал е хуманистичното съзнание.

За поколенията, които ни предхождаха, и за нас, съвременните граждани на България, Ботев е образец на българска смелост, сила и гордост, на беззаветна борба и непреходно творчество, които изковаха историческата съдба на народа ни. Величието на неговия подвиг, започнал от Калофер, преминал

през граници и забрани, познал бури и светкавици, за да се извиси до приоблачните висоти на древния Балкан, се крие в неговата проповед, която надмогна времето. Христо Ботев постоянно търси социалната правда на века и вярва в доброто бъдеще на родината и света.

Ето това е Христо Ботев! Възправен в цял ръст над земята на България и в нашите сърца.

Обаянието на Христо Ботев се излъчва от цялостната му титанична личност на поет и публицист, учител и революционер. Каква изключителна сила от огнен темперамент и пламенна любов към поробеното отечество, от омраза към душманите на народа и всяко потисничество, към предателството и фарисейщината. Той се кълне силно да любя и мрази. Тези два огъня изковат перото и сабята му, лирата и тръбата му. Поет и мислител, журналист и предводител, теоретик и организатор на революционната борба – той е блестящ пример на хармонична личност.

Завладяването на кораб „Радецки“ на 16 май 1876 г. е образец на революционна акция. Едновременно с качването на четата от Гюргево излитат телеграмите със съобщението на войводата до вестниците „Журнал двю Женев“ и „Ла

републик Франсез“. В него образите европейски народи и техните правителства се призовават да протегнат приятелска ръка на борците за свободата на България. А ултиматумът на гениалния вожд на четата до капитана на кораб Дагоберт Енглендер, направен на френски език, е блестящо доказателство за цивилизован дипломатически такт и национално достойнство. Европейската преса пише с възхищение за войводата: „Хубав като Аполон, страшен и воинствен като Марс...“

Геният на Ботев е уникално творческо и обществено явление. Той не само създава и утвърждава естетиката на българската национална революция, но я и сродява с най-прогресивните идеи на епохата. Благодарение на него българското художествено слово прехвърля естетическите рамки на възрожденската традиция, за да се превърне в непреходност с огромно политическо и социално въздействие. След „Борба“, „Харжи Димитър“, „Обесването на Васил Левски“, „Смешен плач“ и т.н. това слово се издига високо, изравнява се с образци на европейската духовна традиция. Христо Ботев пише най-хубавите и най-силните български редове и тласка далече напред развитието на нашата художествена мисъл. Той ратува за „всеобщия напре-

дък“ на народа, прозира в зората на свободния ден. Ето защо, когато искаме да обясним необяснимата за някои дълбока народност на нашата култура, нейното обществено и естетическо верую, постоянно се обръщаме към Ботев.

Поетът и публицистът Христо Ботев оставя безсмъртни уроци за всички, които искат да служат на отечеството с перо, с усърден труд, с бранна жертвотворност. Неговият кристално чист подвиг ни учи: между думите и делата не може да има разминаване; подобно на борбата за свобода и социална справедливост, днешното съзидаване има нужда от силни хора, от чисти души, които поставят интересите на народа пред всичко и над всичко.

Той ни учи, че истинското изкуство е немислимо извън възвращения на времето, че то е част от обществения дълг. Не можеш да бъдеш поет или строител, художник или съзидател, ако не си готов да увидиш „свс страшна сила“ пред съда на хората и времето. Това е един от най-великите Ботевии завети. Неслучайно всички, които са научили добре този непреходен завет, остават в паметта на нацията и продължават да участват в нейния напредък.

2 юни 1981 г., връх Околчица

ХУЛИТЕ И ЛЪЖИТЕ...

От стр. 2

Тя обаче представлява изключително интересен документ, който дава представа не само за „научните“ възгледи на нейния автор, но и за неговите тенденциозни политически пристрастия, космополитни пируети и дори потайни симпатии към неосманска, пронизващи едва ли не всеки ред от писанията му.

Така още в предговора М.Кирил заявява своето амбициозно намерение да „реформира“ българската историография, като я избави от „националистическите и етноцентрични клишета“. Според него и „буржоазната“, и „комунистическата“ историографии у нас еднакво са били обременени от възпросния национализъм. Нещо повече началото на тази „погрешна насока“ било поставено още от „бащата на българския национализъм“ Отец Паисий, който е посял отровното семе на негативното отношение на българите към Османската империя. За да бъдат избавени те от „антитурското те-

чение“ самият Кирил щял да предложи „нов прочит“ на „историята на българската култура“ (!).

Голям „приятел“ на България?

Още в началото на своето съчинение М.Кирил се представя като наш голям приятел и доброжелател. Бил написал книгата си на един дъх, „с много обич към България и нейния народ“. Оттук нататък следват какви ли не суперлативи и хвалебствия по адрес на България. Тя била „първата голяма славянска държава, приела успешно(?) християнството.“ Нейният културен разцвет през Средновековието съответствал на... „Каролингския период в Западна Европа“. „Българите са първият народ в средновековна Европа, който създава литература на своя роден език.“ Те дават тласък за развитието на литературата на сърбите, на румънците, че даже и на русите. България е дала на Източна Европа „база за развитие на собствена славянска култура, писмен език и религия“; дала е на континента боготомилското дви-

жение, от което възникват еретици, „нов прочит“ на „историята на българската култура на Запад...“

Омразният поп Методий Драгинов

Но с хвалебствията дотук. Понататък в главата „Общосторически бележки“ Махил Кирил започва да „коригира“ българската история и историография. Нашата историческа наука едностранно смятала, че ислямът бил наложен по българските земи с насилие, което не било вярно. И тук холандецът ожесточено се навърля срещу Летописа на поп Методий Драгинов за насилствената ислямизация в Родопите през XVII век, публикуван в 1870 г. от възрожденца Стефан Захариев. Този документ бил фалшификат. Такива били и други „източници от същия тип“. За да докаже противното, Кирил се обосновава с неубедителни аргументи. Оттук нататък за него имената на поп Методий Драгинов и Стефан Захариев ще станат „притча во язицех“. В дещите си писания холандският „османист“ ще ги клейми и анатемосва с неистова омраза едва

Българомразецът Махил Кирил, който в „научните“ си трудове излива неприкрита ненавист срещу страната и народа ни.

Книгата на Махил Кирил „България под османска власт“, в която той реанимира спомена за „величавото“ турско „присъствие“ по българските земи

тък и на друго място...

Не забравяне, а ... благогат

По-лобопитно в случая е, че почти половината от книгата на М.Кирил, която уж е посветена на християнското изкуство в България през турския период, представя една сервилна апология на... османската империя и деянията на османска. Така например „българските земи били включени

(!) в османската империя по-скоро като следствие от събитията, отколкото като съзнателно намерение на завоевателите“, с.9. С една дума османците са ни „включили“ в своята деспотия по силата на случайността и с благоволенieto на Алах. Турците били донесили траен мир на тези земи (т.е. на Балканите- бел.авт.). с. 29. Ами да, толкова траен, че заради този „мир“ балканските народи са влигали бунтове и са се борили непрекъснато за своята свобода. И още: „турското завоевание (на България- бел.моя) от 1388 - 1393 г. има своя роля, но не повече от всяка военна акция“, с.38. Значи нещо като малка разходка за османския аскер на Балканите срещу неверниците „гяури“. „През 1393 г. султанът от страх за конспирация (?) заповядал екекуцията на 110 търновски първенци“, с. 137. Демек от шубе да не го нападнат боляри-терористи, той е наредил да им отрежат главите. „Българите не са били изтласкани масово от плодородните равнини“. Турците по-скоро са заемали (колонизирали) „свободните места“, с.33. Т.е. те са се настанивали по българските земи с разрешението на бъдещата рая. Те не са загребали и разрушавали християнски храмове, а „става въпрос за „конфискацията“ на една или няколко църкви в новозавладени градове и превръщането им в джамии“, с. 128. Разбира се, без да се уточнява броят на тези градове. Истинската разруха на България била извършена не от османците, а от Владислав Варненчик през 1444 г. и от войниците, които е водела Русия срещу османската империя, с. 36. И накрая - според турската историография (и според М.Кирил) османското завоевание не било трагедия, а по-скоро „благодат“ за балканските народи, с. 29. Щедрот, от която не се знае защо толкова много те са искали да се отърват по всяко време и на всяка цена.

Като приписва на българските историци съзнателно „драматизиране“ на събитията, свързани с турското владичество и критикува т.нар. „навик“ на българите „да демонизират господаря си - т.е. османската империя“ М. Кирил изобретява идеогемата - кастрофическа теория, която днес често се използва от нашенските неолиберали - османисти в техните антибългарски писания. Голямата беда била в „погрешното мнение за исляма и недостатъчното познание на основните му принципи“, с. 271. Особено - поради факта, че „ислямската търпимост била обтежана и трудна за улавяне от днешния историк“, с. 155. Ами да, най-паче по време на Априлското въстание, чиито ужаси били измислици на Уилям Гладстон...

Българофобия и ... османофилия

Доста лобопитно е как изглеждат в очите на холандца-османист „българите- каролинги“ и тяхното християнско изкуство, за което М.Кирил дава най-скептични и негативни оценки, заредени с ксенофобска омраза и назидателно високоморие. Българите били „ограничени в тяхната мисъл и действие от малката си планинска страна“, с. 27. „Към средата на Х в. новата народност (т.е. българската) изглежда изчерпвала материалните и физическите си ресурси“, с.6. След битката при Велбъжд „България винаги била пречупена като балканска сила“, с.8. „Самият царски дворец в Търново не надминавал по площ един османски или селджушки кервансарай“, с. 178. „Османската баня в Скопие била три пъти по-голяма от патриаршеската църква в Царевец“,

и обществото...“, професорът изкуствовед от Утрехтския университет всъщност зарязва „българската тема“ и се отдава изцяло на османистиката. И това е съвсем обяснимо, не само поради неговото разочарование от „ограничените в мисленото и действие-то българци“, от техния балкански провинциализъм и „неблагодарност“ към османците. В Турция той получава карт-бланш и пълен достъп до всички османски архиви. Не на последно място - материална и „морална“ подкрепа от турската държава. От 2003 до 2006 г. М.Кирил е директор на тъй наречените Холандски историко-археологически институт в Истанбул, където осъществява амбициоз-

но програма за проучване и документиране на османското наследство на Балканите. Както се казва в известната нашенска поговорка: „Търкунало се гърнето и си намерило похлупак.“

Егунак темата си мени...

Иначе, независимо от „лошите“ комунисти и прокълнатия „тоталитаризъм“ в продължение на години холандецът безпрепятствено е извършвал своите проучвания в България, като е заснел множество джамии и текета, османски паметници. През 2005 г. у нас излиза (в превод от английски, немски и турски) неговият сборник от събрани съчинения, озаглавен „Хора и селища в България през османския период“, под научната редакция на току-що завършилите Университета Билкент в Анкара млади българи - историци Мария Кипровска и Григор Бойков. Съставител на изданието е друга българка - историчка - Мария Баръмова. Книгата е отпечатана от мистериозното издателство „Amicitia“ и излиза с финансовата подкрепа на познатия вече Фонд за централни и източноевропейски проекти за книгоиздаване.

Търкунало се гърнето...

Би следвало да се очаква, че върху основата на натрупания в продължение на 40 години огромен изследователски матери-

ал М.Кирил ще направи обективен и балансиран анализ на запазеното архитектурно и паметниково наследство от османски период в България. Но вместо това той продължава да повтаря своите тенденциозни клишета, като прибавя нови „открития“, манипулирайки исторически факти и събития. Иначе казано - единакът темата си мени, но нравя - не.

Манипулиране на историята

Когато пише за завладяването на България от османците, М. Кирил е обхванат едва ли не от някаква откривателска еуфория. Никога при османското завоевание не е имало никаква разруха.

„изключително български градове“, като Дряново, Елена, Етрополе, Габрово, Калофер, Копривщица, Котел, Панагюрище, Тетевен, Трявна и Жеравна, обаче някои от тях са възникнали с османска благословия, сиреч и те са... османски.

Когато пише за Добруджанското княжество на Добротица, М.Кирил натрапва измислицата, че то принадлежи на дошлите тук още през XIII век селджушки турци, предци на гагаузите, с.38 и 359. Тази теза още през 1943 г. е опровергана от проф. Петър Мутафчиев, който определя твърдението за „селджушко поселение в Добруджа през 13 век“ като „измислица, която не заслужава никакво доверие“.

Заглавие плагиат?

През 2017 г. никому неизвестната издателска къща „TENDRIL“ издава най-новия сборник със събрани съчинения на Махил Кирил, озаглавен „България под османска власт“. Негови съставители и научни редактори са Мария Баръмова, Григор Бойков и Мария Кипровска. Всъщност, в тази внушителна „тухла“ (около 850 стр.) към текстовете от предишната книга на холандския „османист“ са прибавени няколко нови глави: за демографските промени в Дунавска България през 1480-1710 г.; за османското минало на община Антоново; за „сърцето на България“, което включвало казите Провадия, Нови пазар и Шумен; очерци за османската история на още 14 български града. Специално внимание е отделено на османските имперски регистри, върху чиито свои справки Кирил съчинява тезата си за „мирната и доброволна ислямизация“ на българите.

Всичко щеше да е прекрасно, ако заглавието на внушителното изда-ние не беше плагиат от известния сборник на Мишел Лео Нешри, с. 358. Разказът на българина Григорий Цамблак за превземането на Търново от османците бил „панагерик, написан в изключително бомбастичен стил, пълен с легендарни елементи“, с.359. При това самият Цамблак не бил очевидец на събитие. Да, но Григорий Цамблак пише за османското завоевание 20 години след случката, докато Нешри разказва своята разкрасена в ориенталски стил „приказка“ за превземането на българската столица, 100 години след самото събитие, като компилира османски хроники. Не е трудно човек да се досети какъв разказ ще е по-достоверен и по-близо до истината.

Нито демограф, нито османист

Покрай своите разсъждения за „безценните“ османски регистри, Махил Кирил описва накратко своето научно амшило така: „Аз съм образован като историк и историк на изкуството, съчетал с това изучаването на османотурски език и литература. Не съм обучаван за историк-демограф, нито за археолог или историк-географ.“

На стр. 4

След това лаконично откриване холандецът си отваря малка вратичка за своите анализи върху въпросните регистри: „Демографските данни, които предлагам тук в таблична форма, стоят добре от филологическа гледна точка, но тълкуванията ми вероятно могат да бъдат оспорени...“, с.113 - признава срамежливо той. Значи Кирил не е „обучаван“ нито за историк-демограф, нито за археолог или историк-географ. Той е изучавал „османско-турски език и литература“, но няма ценз за османска тика, което означава, че неговите коментари върху историческата демография на Османската империя са по-скоро филологически упражнения, отколкото сериозни научни анализи. Не случайно Кирил сам признава, че „огромно количество изворов материал още очаква скрупулозна демограф, който да е и османист“... с.119. Така възниква естествен въпрос за ползата от файда-та на неговия толкова развален достъп до турските архиви.

„Златните“ османски регистри

Прочее, именно от тези регистри М.Кирил извлича своите „железни“ аргументи, чрез които се стреми да докаже на всяка цена, че в България (и на Балканите) никога не е имало наследствена ислямизация. Според него това по-скоро е било плавен и ба-вен, доброволен процес, разте-лен във вековете. Неверниците - християни по своя воля и жела-ние са приели вярата на Мохамед. Те са добрували и благодарствени в прекрасно организираната и хармонично подредена Османска империя.

ското население в Родопите през XVII век. Като се позовава на османски регистри от турските архиви с енигматичните инициали TD 77, TD 370, TD 494, TD 498, KuK 563, MAD 1272 и ТКГМ 123, Махиял Кирил прави свое демографско наблюдение в Чепинския район в Родопите от 1516 до 1865 г. Само за периода до 1712 г. - т.е. за почти два века християнското население в района е намаляло около 6 пъти, докато мюсюлманското се е увеличило близо 40 пъти(!) Специално за „спорния“ период между 1641 и 1696 г., за който се отнася Летописът на поп Методий Драгинов, броят на мюсюлманските домакинства е нараснал от 518 на 605, а на християн-

че от османските регистри не могат, да бъдат разкрити мотивите“ за приемането на исляма. Но не е истина, че османската държава не е използвала „икономически-те подбуди“ - по-точно „социално насилие“ за религиозна и етническа асимилация. Доказват го хилядите документи в тритомника на известния български османист проф. дин Петър Петров, „Пет века под ятагана и корана“ 2012, 2014, 2015 г.

Лъжецит е разобличен

През 1995 г. в том 8 на англоезичната Encyclopaedia of Islam, на стр. 315 М.Кирил публикува лъжливата информация, според която през 1879 г. от Плевен през турското пристанище Текирдаг

това на стр. 764 в книгата си „България под османска власт“ (2017) той я тиражира за трети път , без е истина, че османската държава не е използвала „икономически-те подбуди“ - по-точно „социално насилие“ за религиозна и етническа асимилация. Доказват го хилядите документи в тритомника на известния български османист проф. дин Петър Петров, „Пет века под ятагана и корана“ 2012, 2014, 2015 г.

Кой плаща музиката

Любопитно е все пак кой финансира излизането на внушителната антибългарска „тухла“ на холандския професор? От огласената в изданието информация става ясно, че то е осъществено от издателство „TENDRIL“ с подкрепата на Изследователския център за ислямска история, изкуство и култура (IRCICA), лични средства на автора и безвъзмездния труд на съставителите- научни редактори. По-специално центърът IRCICA е спомогателен ор-

годарим на М. Кирил - за неговите обидни ругателства по адрес на българите и България ли? Или за събланиите му „открития“ в османистика-та? Още - за клеветите и лъжите , свързани с националната ни история? Най-накрая защо пък да не благодарим на М. Кирил за това, че със своите научни „приноси“ той трасира пътя на неосманизма към някогашните турски вилаети на Балканите.

Интересно, че никой от младите редактори и съставители на двете книги на холандския професор не е „забелязал“ неговата подчертана неприязън срещу България. Но това е съвсем обяснимо, като се има предвид, че те са част от отдавна лелеяната от него „нова българска школа“ в османистиката.

Жалкото обаче е, че досега никой от родната научна колегия, с малки изключения, не е надигнал глас срещу „явлението Кирил“; не се е опълчил срещу неговите научни „подвизи“ против България. Тъкмо напротив и обратно. Скандално е, че премиерата на неговата най-нова книга „България под османска власт“ се състоя на 7 март 2018 г. не къде да е, а именно в... Института по българистика на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. Може би това е било интимното желание на автора, на издателите или на българистите от университета? Това остава неизвестно, но във всеки случай повече от скандално е именно в Търново да бъде представена покрай хвалебствията си за автора и възмущението срещу младите български историци, проявили неразбирание към неговата „битка за историческата истина“ смята, че „за всичко свършено от Махиял Кирил втората българска република му дължи благодарност“(!)

ХУЛИТЕ И ЛЪЖИТЕ НА ЕДИН ЗАПАДЕН ОСМАНИСТ

Абдула Гюл връчва на Махиял Кирил орден „За заслуги към република Турция“ на 11 юни 2014 г., което си е най-заслужената благодарност към ругателя на България

ган на Организацията „Ислямска конференция“. Финансиран е от Турция, Саудитска Арабия и Катар. Седалището му е в Истанбул, а неговата основна цел е „да стимулира ислямската солидарност“, като съдейства за „нов прочит на ислямската история в условията на постколониалната ера и глобализацията“. Още - да спомага за „културното взаимодействие между мюсюлманите“, което означава, че в конкретния случай изданието е намерило своето „правилно място“.

В интернет-портала „Култура“ от 4.10.2017 г. шефката на „TENDRIL“ Лиляна Александрова покрай хвалебствията си за автора и възмущението срещу младите български историци, проявили неразбирание към неговата „битка за историческата истина“ смята, че „за всичко свършено от Махиял Кирил втората българска република му дължи благодарност“(!)

Всъщност, тази благодарност към холандския професор е изразена много по на време и много по на място още на 11 юни 2014 г. в двореца Чанкая, където президентът Абдула Гюл връчва на Махиял Кирил - Орден за заслуги към република Турция, а не към република България.

А колегията гузно млъчи...

Прочее, ние от втората република (пък и от първата) за какво по-точно следва да благодарим на М. Кирил - за неговите обидни ругателства по адрес на българите и България ли?

Неслучайно тъкмо на „златните“ османски регистри, като „истински произведения на изкуството“(!) са посветени няколко от главите в „тухлата“ на М.Кирил . Османите били „научили“ тази система от „великата Абасидска империя“ на арабите. Бедата се състояла в това, че досега специалистите не били обърнали внимание на този „необозрим изворов масив“. Даже „турските историци и маджината западни учени“ използвали неправилно тези материали, като правели „авантюристични заключения“ върху демографията в османската империя. Претенцията на холандския професор е, че той едва ли не единствен досега е успял да „разчете“ правилно „безценните“ регистри. Всъщност, в неговата „методика“, няма нищо изключително. Той налага извличения от различните регистри, като ги „обогатява“ със свои ... „демографски“ коментари.

Документираното насилие

Ето например как холандецът „опровергава“ Летописа на поп Методий Драгинов за насилиствената ислямизация на българ-

ските е намалял над 3 пъти. Като се позовава на своите наблюдения за целия период до 1865 г. М. Кирил заключава, че ислямизацията на района не е била резултат на еднократна акция, а „доброволен процес, без пряка държавна намеса“. Като „аргумент“ срещу разказа на поп Методий Драгинов професорът отбелязва факта, че цял век преди сбътието някои от селата в района били почти наполовина ислямизирани. И какво от това? Значи насилиствената ислямизация в Чепинския район, за която разказа поп М.Драгинов е станала около 1666 г. И това е само една от еднократните акции, чрез които е била „ускорена“ ислямизацията. За „доброволния процес“ свидетелстват и останалите „маргинални бележки ръкописи“ като Беловската хроника и Бактунския летопис, които холандецът с лека ръка обявява за „фалшивификати“. А колкото до „бавната ислямизация“, тя може да се види от неговите собствени изчисления. Дотолкова „бавна“, че за 2 века броят на мюсюлманите се е увеличил над 40 пъти. Да, вярно е,

до Бристол във Великобритания са превозени за тор 30 тона кости на загинали турски войници при сраженията през 1877 г. Кирил повтаря тази лъжлива новина през 2005 г. в книгата си „Хора и селища в България през османския период“, с. 473. През 2015 г. тази лъжба бе развенчана в изданието на Махиял Кирил - Орден за заслуги към република Турция. Именно - към република Турция, а не към република България.

По време на състоялия се от 6-8 октомври 2016 г. в университета Чанаккале - Турция Международен балкански симпозиум за история и култура доц. дин Орлин Съев от Института за балканистика, върху основата на задълбочено изследване на всички материали по темата, доказва, че „случаят с турските кости“ е... недостоверен. По този начин лъжата, публикувана от М.Кирил, окончателно е опровергана. Въпреки

Редове от „научния“ лексикон на Махиял Кирил Смята се, че богомилството се е запазило в България през османския период... По всяка вероятност Оряхово е бил основан по време на византийското владичество... За голяма част от мюсюлманското население в Шумен, Омуртаг и Разград трябва да допуснем, че е дошло направо от Анадола... Възможно е през първото столетие на османското управление районът да е останал много слабо населен... По своя път между Шумен и Върбица османските войски трябва да са преминали покрай руините на Преслав...

Има символи чрез които говори вечността. Тях историята ги отлива в бронз или ги обезсмъртява ръката на художник. И може би защото са озарени от Правдата и Свободата, те остават, като памет в кръвта, като нетленна приписка в книгата на духа, като ятаганен белег в ипостаса на цял един народ, възкръснал от пепелта на историята.

Днес, разказа на инж. Явор Вешин, внук на големия български художник-баталист Ярослав Вешин, ще ни върне назад във времето, когато великото тайнство на вълнението и вдъхновението раждат необяснимата магия на творческия порив, който ще създаде една картина-символ, в която без „натружена тържественост“ ще бъде увековечен образ на „българина-герой със Самарското знаме в ръка“.

Първата публикация на предлагания текст на инж. Явор Вешин е била във връзка със 100 годишнината от Освобождението на България от турско робство. Тогава в бр.33 на в. „Литературен фронт“, от 18 август 1977г., излиза статията за Самарското знаме - мисли пред една картина-символ. Инж. Явор Вешин е събрал и предал всички оригинални

Инж. явор Вешин

Защо тази картина – „Самарското знаме“ – е толкова популярна? Виждали сме я в христоматии и по календари, в списания и вестници, по корици на тетрадки и като заглавки на рубрики... И навсякъде я възприемаме като символ, като Самарското знаме и Опълченеца, а не като исторически портрет или като творба на този, който я е създал. Това са верни признаци, че произведението наистина е станало и остава символ: от много години насам и завинаги.

Известно е, кой е нарисувал тази картина: нашият художник Ярослав Вешин. Но докато за един паметник се дават задания и устройват конкурси, как се е стигнало до тази картина? Нелепо е да се мисли, че някой е поръчал: „Професор Вешин, нарисуйте една картина – символ.“ И кой е този опълченец? Картина не носи името му, а не претендира за портретно изображение. Той също е с достоинството на един обобщен образ.

Все пак, как е било създадено това платно?

Историческите материали ни доведат до интересни – и поучителни подробности. Картина „Самарското знаме“ не е била поръчвана от когото и да било. Инициатор е сам авторът ѝ, Ярослав Вешин. А от замислянето до изпълне-

СИМВОЛ, ЧРЕЗ КОЙТО ГОВОРИ ВЕЧНОСТТА

материали свързани с творческото наследство на своя знаменит дядо – художникът-баталист Ярослав Вешин. Както сам той уточнява, „Документацията на Ярослав Вешин, вече е дигитализирана. Копие от нея има и в Националния военен исторически музей и в Националната художествена галерия“.

Текстът за картина-символ Самарското знаме, тази прочута творба на художника Ярослав Вешин, достигна до

редакцията с любезното сътрудничество и по препоръка на арх. Христо Генчев-старши. „Нова Зора“ препубликува този текст, 42 години след неговото първо появяване, не само поради познавателния характер, който той съдържа и който трябва да стигне до нови хора днес. Пряката връзка между автора инж. Явор Вешин и големия художник Ярослав Вешин, също е от значение, тъй като целта и на автора, и на редакцията е да уточни изкривявания, свързани с някоя погрешно интерпретирана факти. Още древните са знаели мъдростта, че животът е кратък, а изкуството вечно. А в случая става дума за символ, чрез който вечността съхранява паметта за подвига на цял един народ, тръгнал да освобождава брата-роб. И значи всеки детайл и всяко сведение и уточнение е повече от важно.

Самарското знаме е символ на родения от историята

цивилизационен съюз между руси и българи; символ на героическия подвиг на българските опълченици, на руските гренадири и офицери от Императорската Освободителна армия и на преклонението пред държавнически решимост на Царя Освободител Александър II.

Тази публикация е и повод да си припомним и почетем паметта на проф. Ярослав Вешин. Роден в Чехия, в малкото градче Врани на23 май 1860г., живял и творил в България, Ярослав Франтишек Юлиус Вешин с честно сърце, майсторска ръка и славянско вълнение изобрази характера и решимостта на българския войник и офицер, в борбата за обединение на разпокъсаните от Берлинския диктат български земи. Той сътвори картини, като „Атака“ („На нож“ 1913г.), „Отстъпление на турците при Люлебургас“ 1913г.; „На почивка след 13 март

Минчо Минчев

„САМАРСКОТО ЗНАМЕ“ - ЕДНА КАРТИНА – СИМВОЛ

Ярослав Вешин - автопортрет

нието минават около 9 години. Художникът е решил да я нарисува когато неговото гражданско, славянско съзнание е било предизвикано за такова дело. А я е осъществил тогава, когато е намерил възможност без връзка с някакъв юбилей или конкретна дата, но за щастие навреме: четири години по-късно Вешин умира.

Запазени са доста исторически документи факти, отзиви от съвременници, спомени на близки и ученици на Вешин. Преди 25 години Комитета за наука, изкуство и култура (КНИК) възлага събирането на фактически материали, затова сега не е трудно да се проследят някои моменти от творческия процес. Сведенията ни помагат да разберем подбудите на автора и емоционалните въздействия под които се е намирал.

През 1902 година, за кръглата 25-годишнина от самите събития, на историческия място по Шипченския проход, тогавашният връх Св. Никола (сега вр. Столетов), с Шипка и с Шейново се устройват юбилейни маневри. Военни час-

участие в маневрите и ги отрази като художник. Още преди това Вешин е имал възможност да се запознае с величавите освободителни битки в преки беседи със станалият му вече приятел Иван Вазов. А кой би могъл по-завлаждащо да разкаже за тази част от историята ни, ако не самият автор на „Опълченците на Шипка“? Все пак, за момента това е било само разказ. По-късно, на самото място, при срещите си със живите опълченци, с дошлите за тържествата руски гости – участници в събитията Вешин дооформя не само представите, но и отношението си.

Увековечаване на българина-герой

Около две седмици той работи в района на с. Шипка, вр. Св. Никола – Орлово гнездо, с Шейново. Прави скици, нахвърля пейзажи и рисува срещи между опълченци и бившите им руски командири. Към тях се прибавят и задължителните рисунки на присъстващите официални лица, а картините се дооформят през следващите две години в София.

Като си помислим, че между тези изказани и доста точно формулирани намерения през 1902 година и изпълнението на картината през 1910/1911 година минават над 8 години, може да си представим с какво сериозно вътрешно убеждение Вешин е пристъпил към реализацията на замисля с него. На Шипка Ярослав Вешин се запознава и води много разговори с генерал Столетов, тогава почти 75-годишен, и с генерал Драгомиров.

1913г., които са връх и достойние на българската батална живопис и говорят вече повече от век за мястото на големия художник в целокупната памет на българския народ.

Картина-символ „Самарското знаме“ е вдъхновен протича на преклонението пред подвига и паметта за светлото зверево на надеждата, когато изгрываше Свободата на България.

Ярослав Вешин има огромни заслуги за развитие на българската живопис. Възпитаник на най-престижни европейски школи в изобразително изкуство, той посвещава живота си на българската кауза и на българския народностен бит. Мнозина големи български художници са се учили от неговото майсторство в детайла и композицията. Ярослав Вешин почина внезапно на 9 май 1915г, оставил в наследство скици и детайли на много замисли, но уви, недовършени картини.

Нека не помръква паметта за твореца Ярослав Вешин, който макар и роден в далечна славянска земя, обикна България като своя родина и я възслави с блестящите творения на своя прекрасен талант.

СВЕТИНЯТА НА БЪЛГАРСКАТА АРМИЯ

Самарското знаме – символ на геройския подвиг на българския опълченец, на руския гренадир и офицер, в Освободителната Руско-турска война от 1877 г. и от трицветен тежък копринен плат с размери 185 см на 190 см. Цветовете са разположение хоризонтално: малиновочервен, бял и син. Изработено е от монахините на Иверския женски манастир, който се намира в чертите на град Самара, Русия, от където е и името му.

От двете страни на копринения плат са извезани със златни нишки два срещуположни кръста. В средата на всеки от тях Петербургският художник Николай Е. Симаков е изографисал: от едната страна – прочутата икона на Иверската Света Богородица; от другата страна – иконата на Св. Кирил и Методий. Към дръжката на знамето са прикрепени три ленти – на синята са изписани първите два стиха от Молитвата към Честния Кръст (псалом 67 от Псалтира): „Да Воскреснет Бог и пусть разточатся врази Его“; на малиновочервената лента е изписано: „Самара – българският народ, 1876г.“. Знамето е било предназначено за подготвяното през 1876 г. Априлско въстание, но е останало непреддено поради преждевременното му избухване и разгром. При обявяването на Руско-турската война, на следващата година и при сформирани на Българското опълчение, делегация на градската „Дума“, водена от Ефим Кожевников и Пьотр Алабин, отнася знамето в гр. Пloeщ, където квартирува Българското опълчение. На 6/18 май 1877 г., на специална церемония, лично главнокомандващият Руската дунавска армия – Великият Княз Николай Николаевич, приковава с първия златен пирон знамето към дръжката му.

С честа да прикове последния златен пирон е удостоен старият поборник, Воеводата Цеко Петков. За историята и поколенията е останал вълнуващият разказ как той свали капка си, целува знамето и сякаш от името на всички българи произнася вълнуваща молитва:

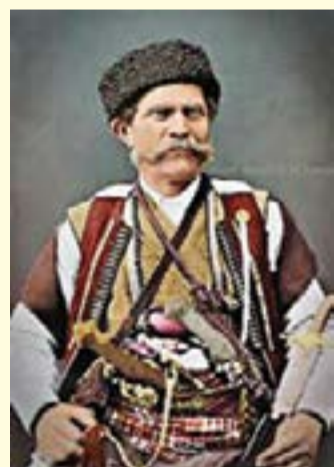
„Да даде Господ това свято знаме да премине от край до край през многострадалната българска земя. Нека нашите майки, жени и сестри да изтрият с него скръбните си очи. Да бага от него всяко зло, поганско и нечистиво, а след това да настане мир и благоденствие!“

Великият княз Николай Николаевич лично връчва Самарското знаме на командира на 3-та опълченска дружина на полк. Павел Калитин. Трета рота от Трета опълченска дружина с командир щабс капитан Попов е определена за Знамена рота, а за знаменосец – унтер офицер Антон Марчин.

В жестоката битка край Стара Загора на 31 юли 1877 г., Знамената рота попада под пряк, фронтален огън на настъпващия аскер на Сюлейман паша. Загиват знаменосците – унтер офицерите Антон Марчин и Авкентий Цимбалюк. Загива и опълченецът С. Минков. Още миг и знамето ще попадне в турски ръце. Тогава под полк. Павел Калитин се втурва към знамето, поема го и отдава команда: „След мен, братя!“ – но е пронизан от два куршума и пада мъртв от коня. Настъпва свиреп ръкопашен бой, в който унтер офицер Тома Тимофеев, опълченците Никола Корчев, Павел Малкия, Д. Минков, Попов, Радев, Мидов, Донов, Никола Кръстев и осетинеца Никола Каравев – Дудар, успяват да спасят Самарското знаме от турски плен.

Днес, свещеният български боен флаг – Самарското знаме е най-важен символ на Българската армия. Той е и единственото знаме в историята на България, удостоено с Ордена „За храброст“ – Първа степен. Ордентъ е учреден с Указ №1 от 1/13 януари 1880 г. на Княз Александър I Батемберг и първото присъдено отличие е за Самарското знаме. Това става същата година на 31 юли по случай 3-та годишнина от боевете край Стара Загора. Ордентъ за храброст е вграден в сребърната пика, увенчаваща дръжката на знамето.

Днес, оригинала на Самарското знаме, символ на Българското освобождение от турско робство и на бойното българо-руско братство се съхранява при специални климатични условия и охрана във Военноисторическия музей в София.

Воеводата Цеко Петков

От стр. 5

Те намират особено място в известната му картина „Юбилейните маневри при с. Шипка – вр. Св. Никола“, направена през 1902 – 1904 г. и отразяваща в едър план войници в окопите, а по-назад освен споменатите генерали Драгомиров и Столетов още и Николай Николаевич, граф Игнатиев, граф Геллер, ген. Куропаткин, Сахаров, Доктуров, Драндаревски и др.

Личните срещи и разговори, личното вживяване в обстановката на мястото на събитията при рисуването, предварителните разкази на Иван Вазов, беседите с опълченците дават траен емоционален заряд в чувствителната славянска душа на Вешин.

В ателието му се намират суровите пейзажи на „Орлово гнездо“ и шипченският Балкан, скици и композиционни варианти. Определящи са само замисълът и идеята: не трябва да се възпроизвежда никакъв конкретен епизод, не трябва

родното събание, става чест гост на Вашин. Той се интересува от замислите му и въодушевен написва в самото ателие на художника следните стихове (тук публикувани за първи път):

Спасителят на знамето

(Вижте и пояснителната бележка на края.)

Още на Шипка, при разговори с опълченците на Вешин прави впечатление, че при почти еднаква възраст те наричали един от другарите си „Дядо Корчев“, а при друг повод „Спасителят на знамето“. Вниманието му било привлечено от един не много висок мъж, с типични български черти и сресана на две страни голяма бяла брада. Това бил опълченеца Никола Корчев, роден през 1832 г. във Варна*б.а.

(Вижте уточнителната бележка на края.)

Именно него Вешин извиква в последствие в ателието си, за да може да осъщест-

„САМАРСКОТО

ва замислената картина. Картината „Самарското знаме“ Ярослав Вешин рисува в т.нар. „горно“ ателие, което се е намирало на гърба на сени-

Вешину в его ателие:

Вновь передо мной ты Шипку воскресил!
В твоих талантливых картинах
я вижу бытву грозных сил
в кровавых Шейновских долинах.
Прошли года – но в сей момент
Я вижу грозные Балканы!
Где состязались великаны –
Бойцы достойные легенд...
Спасибо, Вешин! Только ты
в моем блеске красоты
все сохранил на полотне
на память нам о старине.
София, сентябрь 1907 год.
В.А.Г.

Владимир Алексеевич Гиляровский е роден през 1853 г. във Волгогодска губерния, починал на 1.10.1935 г. в Москва. Руски съветски писател, основните му произведения са създадени и публикувани след 1917 г. Човек с необичайно богата руска душа и житейски опит. Около десет години е бил скитник, бурлак по Волга, пожарник и провинциален актьор. Първата му книга (1887 г.) била унищожена от царската цензура. Бил е доброволец – участник в Руско-турската война. От 1902 г. е личен приятел на Ярослав Вешин. В Москва има значима улица на името на В.Гиляровский.

Още в Шейново Вешин се запознава с дошлия за годишнината руски (а после съветски, починал през 1935 г.) писател В.А.Гиляровский, доброволец и кореспондент от руско-турската война. Сближаването е трайно, и когато през август 1907 г. Гиляровский идва в София за откриването на направения от Арнолдо Цоки паметник „Царю Освободителю“ (после преименуван „На братята освободители“) срещу На-

гашния Централен дом на народната армия, с вход откъм стръмната част на улица „Раковски“. В домашното си ателие на ул. „Любен Каравелов“ и въгъла на ул. „Гурко“ Вешин не е могъл да докарва Самарското знаме. Той успява да измолва да го ползва за рисуване от натура, но само в държавното ателие. Първият път знамето е било пренесено там от Оръжейно-знаменната палата при Двореца, където се съх-

ранявало, с гвардейска охрана, военна музика и церемонии. Рисуването на дневна светлина налага доста сеанси, а тържествените церемонии пречели на работата на художника и усложнявали задачата. По негово лично настояване знамето било оставено в ателието за по-дълго време, като била въведена денонощна двойна охрана.

Опълченецът Никола Корчев поел – отново след толкова години – Самарското знаме в ателието на Вешин, прегърнал и целунал знамето и казал: „Това е нашата, българската светлина! Добре си намислил, господине професоре, да я наричаше. Нека тази картина напомня на стари и млади, че когато с това знаме в ръка се борехме, ние се борехме за българската земя!“

По време на позирането, Вешин помолил Корчев да се пренесе в незабравимите минали моменти, да му разкаже за спомените си и така да вие-

поднаха. В една решителна схватка сполучих аз да взема знамето, и обкръжен и охраняван от няколко мои другари опълченци, по заповед на нашия щабс-капитан Попов бързо се изтеглихме. Като взех знамето забележах, че дръвцето му е счупено от куршуми. Битката беше страшна: от нашата 3-та дружина, която преди сражението наброяваше 700 опълченци и 12 офицера, ние бяхме останали само 120 души с двама офицера“.

„В един много критичен момент, когато бяхме заобиколени почти отсяквде от турците, генерал Столетов ни заповяда да внимаваме добре, и ако бъдем напълно обкръжени, да изгоря Самарското знаме... Но, спасихме го.“

Човек изпитва особено чувство, когато възприема тези думи споделени от първо лице, от самият участник и герой, в ръце със самото знаме, където всичко е живо и истинско. Въпреки това, картината не получава название

рим начин.

А му достоен ли си ?

Картината е отново пред очите ми. Впечатляват самата атмосфера и фон. Няма нищо блясково, нищо официално и ефектно. А всичко е толкова величаво! На преден план грубите скални отломъци и каменни пъти от Казанлък нагоре. По-нататък се извисяват чукарите на върха, с „Орлово гнездо“ до него. Едва личат руските военни кръстове на фона на следобедното слънце, тогава паметникът на вр. „Св.Никола“ още не е бил издигнат. Няма монументални сгради, няма мрамор, цветя или декор.

Опълченецът е воин. Но позата му не е воинствена или парадна. Той стои спокойно, с едната ръка придържа знамето, другата си е присвил и облегал на кортика. Главата е наклонена – естествено, човешки, за да се предпази от страничното слънце. В стойката няма нищо от стандартния строеж „Мир-

ЗНАМЕ” - ЕДНА КАРТИНА – СИМВОЛ

се още дух в картината. Близките на Вешин не си спомнят при рисуването на други картини да е имало такова съзнателно търсено и съсредоточено използване на емоционална и психическа настройка. При тази картина може да се говори за нещо повече от професионализъм и вдъхновение.

Идеята за „голямото обобщение“

Вешин споделял със семейството си, че дядо Корчев бил интелигентен, досетлив и внимателен модел, и че разказвал много подробно. Може да си представим, колко много спомени са възкръснали при такава заангажираща и предразполагаща задача, при продължителното и несмушавано общуване между художника и опълченеца. За щастие, те не са пропаднали и сега ние знаем – може би благодарение на описаните обстоятелства – много подробности около бойния път на Самарското знаме. Във връзка с наблюдаващата 100-годишнина от Освобождението много от тях вече бяха разпространени от печата и телевизията.

„И сега дръвцето е същото, към което беше приковано знамето в Пloeщ, и което през боя при Стара Загора беше пречупено от куршуми, ето на това място, където сега е поставена тази сребърна широка гривна с надпис, описващ боевете при Стара Загора“ – разказвал Корчев на Вешин.

„Един след друг двама унтер-офицери взеха знамето, и двамата

„Портрет на опълченеца този и този“. Вешин остава верен на идеята си за голямо обобщение и което трябва да припомним е постигнал по неповто-

съм, че Вешин съзнателно се е възползвал от всичките тези възможности. Спомнете си израза му: „... когато всичко дошло за маневрите си отиде“. И така, сега от стоележа и изражението на Опълченеца е останало достойнството на извършеното дело, величието на примера, отговорността за опазената светиня. Очите му са в сянка, лицето не е в едър план, и все пак погледа е открит и задължаващ, сякаш говори: „А ти достоен ли си?“

Самарското знаме е рисувано от натура, но в свободно състояние. Долният му край е подбран и прихванат от лявата ръка на опълченеца. Личат, но без да се натрапват разкъсаните места от светло-синята му

ивица. На картината не личи нито един от надписите на знамето. То не е плакатно разгърнато, защото е достатъчно известно. Показано е като спомен и светиня, а не като експонат.

Картината не отразява конкретно събитие. Нарисуването няма координати във времето. Но има три автентични елемента: местността, личността и самото знаме. Но нито един от тези три елемента не е изведен на преден план като рисунок. Рядко има картини с толкова обобщаващо единство на цел, замисъл, композиция и презъдаване.

КАРТИНА – СВЕТИНЯ!

Инж. Ярослав Генов, внук на художника Ярослав Вешин

Уточнителна бележка:

Като родно място на Никола Корчев в тази публикация е посочен град Варна, позовавайки се на материали от тогавашния КНИК. Там той е живял и работил, и през 1921 г. починал, но в действителност е родом от село Долна Диканя, Радомирско. Персонално и документално уточняването е направено от самия внук на Никола Корчев при срещата му с Ярослав Генов след публикацията за Самарското знаме в бр.33 на в. Литературен фронт, от 18 август 1977г. Тогава бе недвусмислено потвърдено, че вярното произношение на името на Опълченеца е Корчев, а не Корчов, както е в някои по-стари източници.

Опроверга се, че Корчев е родом от Самоков (по написа-

но от кореспондент на „Работническо дело“). Недоразумението също бе обяснено от внука на Опълченеца:

Никола Корчев със семейството си е живял в родната си къща на края на село Долна Диканя. През една зима по време на турското иго, в къщата им нахълтват група пътуващи с коне турци и заповядват: жените да останат, а всички мъже – вълн! Но не след много мъжете с още български везоръжени с брадви и ликвидират турците, веднага след което същата нощ избягват в Самоков, където и остават.

Обстоятелствата бяха веднага съобщени в редакцията на „Работническо дело“, но корекция не бе отпечатана.

На стр. 8

Един от ключовите проблеми на руската патриотична общност, както дясната, така и лявата, а също така и на национал-болшевиките и евразийците – с който често се сблъскват в публичното пространство – е дилемата на критиката по адрес на властите, от една страна (като опозиция), а от друга – опитът да се запази и укрепи държавата (като държавници).

Веднага щом започне критиката по адрес на властите отдясно, например от ляво, веднага зазвучават насрещни обвинения, например, от

обходимо да се направи някакво разделение, тоест чрез изкуството на „разграничаване движението на дулата“ или, както се описва това от гръцката православна мисъл – да се отдели обектът на нашата критика от това, за което се борим. Да отделим критикуемия от това, което създаваме и възнамеряваме да направим в бъдеще, а именно от Държавата (по-нататък с главна буква, като основен термин на предложения анализ).

Коварният план на Системата

Необходимо е да се приеме много важно дейст-

хвърлят „стихиите“, „елементите“, от който са отстранени Историята, Волята, Творческите спонтанни усилия на човека и народа, в които изчезва вкусът на Преодоляването, Честта и Отговорността, места за Великото. „Система“ е изкуствената конструкция на онези, които Фридрих Ницше нарича „последните хора“ (правописът и главни букви са запазени както в оригинала).

Уточняваме. Системата са либералните, глобалистични мрежи в нашата държава. Това не е само петата колона на Запада, която буквално унищожава нашата държава,

ска класа и консервативно-то, православно мнозинство от руския народ, както и от другите народи на нашата евразийска държава.

С други думи, Системата е паразит по тялото на държавата, гъбичен растеж, който изсмуква всички сокове от държавата, злокачествен тумор, който се промъква в тялото на Държавата и го разлага, унищожавайки го отвътре.

Именно Системата предизвиква максимално раздразнение у хората, неговият логос - големият руски народ и малките народи, които създават и пазят наша-

изтласкват, маргинализират държавниците, които отхвърлят настрана всички процеси, дискредитират, осмиват и пречистват всичко отвсякъде - това е Системата.

Системата има различна идея – печалба: религиозно, със същата есхатология, но взето с противоположен знак - поклонението пред Златния телец. Не запазването и възпроизвеждането на Държавата, а нейното изкореняване, пускането в експлоатация на идеята за използване на Държавата в името на печалбата, като й се дават официални, второстепенни, техни-

От стр. 12

Затова какъв по-убедителен, по-приемлив и увлекателен начин да вникнеш в същината и характера на населяващата тая мистична земя народ от документите за собственото му, нерядко мъчително самопознание!

Този път е избрал и авторът.

Съдбата на Русия, споделя той, е сред постоянните му интелектуални и човешки външения. Затова неговият избор е колкото логичен, толкова и емоционален – Добрев разглежда примерите си с убеждението, че те притежават особеностите на акцентите в руското битие и са своеобразна синекдоха – части от цялото, които създават представа за самото цяло.

Писани в различни времена и по разни поводи, отделните късове на тази книга са хармонични в своето многогласие. Те представят в разгърнат план схващанията, идейните ракурси, следствията от политическите и социалните практики на съвремените си с плюсовете и минусите му.

В светлината на личните харесвания и предпочитания на места със задна дата авторът честно признава предишни свои заблуди и увлечения. В това има и известно очарование – от една страна изследваните образци отдавна са създали устойчиви представи в общественото съзнание и сме улеснени от дистанцията на времето да се ориентираме в истините и отклоненията, а от друга – импонираат идейните и естетически състояния на автора, следващ веруюто си с постоянство и упоритост, присъщи на страстните натури. Колкото до светлосенките и нюансите, те идат от еволюирането на възгледите му и промяната на обществения идеал.

Тук трябва да напомним, че в диалектичната симбиоза между идеята и обществения идеал на дадена епоха (тя е в съотношение, каквото е това между вечността и миговете, от които е съставена), само идеалът е подвластен на закона за отрицанието. Идеите по правило го надживяват, но като всички човешки рожби в определен по-дълъг период също търпят промени и приложни адаптации – до изчерпването на вътрешната им енергия или до нареждането им в съкровищницата на човешкото познание. В големите идеи съществуват константни величини – нещо като ядрата на кометите – които осъществяват движението им през вековете и са извор на непрекъснатото им обновяване. Нормално е всяко

РУСКАТА ИДЕЯ НА ЧАВДАР ДОБРЕВ

поколение да ги разчита през собствената си херменевтична оптика, да ги прежда през филтрите на актуалните обществени нагласи и концепции – от което те не губят нито блясък, нито значение то си. Впрочем, големите идеи имат свойството да се самоочистят от налепите, неуместните приписки и дрешните значения, които следващите времена самоволно им прибавят.

Чавдар Добрев усиява да защити убежденията си и дори когато пристъпва към купела на покаянието, прави го с достойнството на творец, осъзнал и приел новите перспективи, внасящи поправки в гледищата ни.

За да се ориентираме в страните, които авторът е посетил на своята „руска идея“, няма да е излишна една бегла историческа разходка. За отпавна точка ще вземем неспокойния 16 век – поле на остри стълкновения между християнска Европа и войническия ислям. Това са десетилетия, доминирани от Османската империя, чиито възход се увенчава с половинвековно управление на Сюлейман Великолепни – един от нейните най-ярки символи. Със своята петстотинхилядна армия (включваща и сто хиляди еничари, най-добрата тогавашна пехота) империята е стъпила на три континента; европейските ѝ граници достигат днешна Австрия, флотата ѝ владее Средиземно, Червено и Черно море, съперничат на Португалия в Индийския океан и контролира основните морски търговски пътища. Три нейни васални ханства – Астраханското, Кримското и Волжкото са впримчили от три страни неголямото Московско княжество. С управлението на Иван IV – Грозни, суров реформатор, първият цар и самодържец, Московското княжество ще се превърне в първообраз на това, което е днешна Русия. През август 1572 г. русите, анексирали вече Астраханското и Казанското ханство, нанасят и първото значително поражение на османците при Молоди, което преустановява инвазията им на север и е своего рода репетиция за съдбоносната битка между християнството и исляма при Виена 111 години

по-късно.

Тази победа заявява Русия като нова сила и поставя началото на поредицата „кримски“ войни. С тези първи победи, в това противопоставяне трябва да търсим ключовете на руската идея, макар критиците ѝ да съзират в нейните ранни прояви конфесионална и културна несъвместимост.

В края на 17 и началото на 18 век на руския трон е Петър Първи. Това е период на активни действия за разширяването на Русия, (ликвидиране на шведската агресия при Нарва, достъп до Азовско море) и престоилството ѝ по западен образец с модернизирани на армията и администрацията, определяне на съсловността (въвеждане на ранглите и табелици на военните и граждански чиновни) и затвърждаването на крепостното право. Узаконено още през 1649 г., то е един от главните проблеми на страната – всеки опит за нова политика започва с намерението то да се видоизмени или ограничи. За почти три столетия руското крепостничество налага ретрограден отпечатък във възгледа за хуманността и човека, чието битие е сходно с робската зависимост. Личността в разрафената обществена йерархия е подложена на всестранно ограничаване на свободата. Неподчинението и инакомислието се третират като държавна изгавашна пехота) империята е стъпила на три континента; европейските ѝ граници достигат днешна Австрия, флотата ѝ владее Средиземно, Червено и Черно море, съперничат на Португалия в Индийския океан и контролира основните морски търговски пътища. Три нейни васални ханства – Астраханското, Кримското и Волжкото са впримчили от три страни неголямото Московско княжество. С управлението на Иван IV – Грозни, суров реформатор, първият цар и самодържец, Московското княжество ще се превърне в първообраз на това, което е днешна Русия. През август 1572 г. русите, анексирали вече Астраханското и Казанското ханство, нанасят и първото значително поражение на османците при Молоди, което преустановява инвазията им на север и е своего рода репетиция за съдбоносната битка между християнството и исляма при Виена 111 години

ствията му ще се усещат дълго след това. И ненапразно един от най-остро (ав хронологичен порядък – и най-дълго) дискутираните въпроси сред просветената руска интелигенция, респективно дворянството и различните прослойки, е този за свободата. Но руската свобода има особени специфики и движещи мотиви, друг привкус, други мащаби и други – извън европейските клишета и узаконени практики и цели. В книжнината, посветена на многостранните ѝ аспекти – пак като отлика от европейската подредба, опит и тълкуване, – определяща е духовността. В смисъл, че логосът доминира над митоса, че словото се прилага в изначалното му предназначение и че хлябът за душата е поставен на най-високата обществена лавица. Затова интересът към тази идея е несекващ, а в историческата ѝ граматика се забелязва очевиден дисбаланс: независимостта какви са вливанията на Европа и останалия свят върху руското битие, прагматизмът в него не търпи резки количествени изменения. Затова пък обратната реакция: влиянието на руската духовност, на идейните, естетическите, нравствените и често – военни парадигми върху Европа (и не само върху нея) е осезаемо. Колкото и да изглежда мирно и обосновано от философска гледна точка, подобно съжителство в определени моменти преминава в батални конфликти, а промеждутъците, скрепени със съответните договори, са просто въоръжен мир. Немалко от характеристиките си черти в обобщен вид руската идея дължи и на перманентната враждебна атмосфера, в чиято обсада съществува открай време страната.

Двадесети век с двете световни войни, Октомврийската революция, създаването и разпада на СССР – както и на Източния блок, придават нови особености, направления и форми на руската идея, която метафорично може да се възприеме и като идея за Русия – някогашната, сегашната, вечната.

В съвкупността си частите на тази книга създават едно забележително в единството си гравитационно поле. Стъпвайки в следите на големите руски автори, воден

от свои правила и убеждения, Чавдар Добрев е синтезирал представата си за руската идея в нейното развитие, осъществяване и състояния. В нашето културно пространство това е първият опит от подобен мащаб и се съмнявам, че скоро някой ще намери сили, знания и сърце, за да продължи тази изключителна тема. Тя е по възможностите само на перфектен познавач на нейните исторически и културни ориентири, какъвто е Чавдар Добрев – личност, която може да свидетелства за кръстопътя между битовите оврази и духовните висоти, на които е разляван руския живот. За това е необходима освен вяра и обич. А при Чавдар Добрев, известен с предпочитанията си към сложните и неординарно мислене, те са необходимата база и надстройка.

Иван ЕСЕНСКИ

ОТДЕЛЯНЕ НА СИСТЕМАТА ОТ ДЪРЖАВАТА

страна на десните, за разклащането на държавността и подготовката на Майдан. Същото звучи и в обратна направление. Обвиненията, че патриотите „леят вода в мелиницата на Майдана“, който наистина е недопустим, станаха нещо обичайно за безусловните конформисти, безотговорните, винаги лоялни, политолози и прочее. И в нещо, те все пак са прави.

В унищожено заложения капан

Няма смисъл да разглеждаме позицията на либералите, левите от троцкистки тип и т.нар. „национални демократи“ и привържениците на малкия национализъм, които очевидно са против държавата на Голямата Русия. И едните, и другите, и третите предлагат или да се влеем в глобалистката общност на приятелите на Запада, или в пролетарския интернационал на световната революция; или да се концентрират в „малката страна“, предавайки, а най-добре продавайки, останалата част от „не-руската“ или „празна“ Русия на китайците, японците и отново на Запад. Тяхната позиция очевидно е нелегитимна и незаконна; ние я поставяме извън скобите като отклонение.

Това обаче не отменя проблема с критиките към властите и в същото време необходимостта да се противодейства на всички разрушителни майдански сценарии, клиентите и бенефициентите на които по правило винаги са външни сили. Тук цялата патриотична общност, дясната и лявата, е в капан, създаден, както става ясно, съвсем унищожено.

За да се изясни обектът на нашата критика, е необходимо да се направи някакво разделение, тоест чрез изкуството на „разграничаване движението на дулата“ или, както се описва това от гръцката православна мисъл – да се отдели обектът на нашата критика от това, за което се борим. Да отделим критикуемия от това, което създаваме и възнамеряваме да направим в бъдеще, а именно от Държавата (по-нататък с главна буква, като основен термин на предложения анализ).

Каква е Системата?

Системата - както доста точно я определя редакционната статия на първия брой на списание „Елементи. Евразийска обзорение“ през 1991 г.“ е „свят, от който се из-

Валерий Коровин

предизвикателно и открито. Това е и така наречената шеста колона – същата прозападна, Атлантическа мрежа, но действаща прикрито, под прикритието на държавни служители, висшите служители, криеща се зад Държавата, преплиташа се в нейната тъкан, сливаща се до неразличимост, т.е. мрежа от адепти на западничеството и либерализма.

„Системата“ са глобалистите, либералите и западниците, поддръжниците на Модерна и произтичащата от нея модернизация (опити за насилствено вкарване в Модерна от западни тип), апологети на постмодерна и произтичащият от него обезчовечаване, обезценяване на идеите и текстовете. Това са монетаристите и пазарни лидери в правителството, това са феновете на Запада и неговия начин на живот в държавния апарат, които местят всички най-ценни неща там, където душата им вече е продадена. Това е бушуваща масова култура, циганията (бохемите), шоу-бизнесът, които разрастват последните останки от човешкото същество в нацията, подчинена на културната окупация на Запада.

Паразит в тялото на Държавата

Системата искрено, не случайно, а системно, мрази всичко наше, руско, евразийско, консервативно, традиционно; и не само мрази, но системно се бори с всичко това, което е най-опасното нещо. Говорейки едновременно, нагло и безсрамно, от името на Държавата и по този начин, поставяйки я под огъня на критиката на патриотичната политиче-

та обща държава вече повече от хиляда години. Но тя, Системата, която е дразнител и разрушител на самата Държава, на нейния логос, причинява негативната, остатъчна реакция, която сега произтича от самата Държава, предимно от нейното служещо съсловие, което в мрежовата среда се определя с термина *siloviki*. Само те се опитват да се противопоставят на Системата отвътре на Държавата. Вяло и дезорганизирано, без необходимите идеологически и идейни инструменти и интелектуална и художествена проработка.

Какво е Държавата? Държавата, на първо място, е Идеята за Държавата, нейната най-висша мисия, нейната цел, нейния есхатологичен, излизащ извън мащера, ориентир. Държавата е подчиняването на стихините; тя е Историята, като смисъл на държавното съществуване във времето. Това е Волята на носителите на държавния логос, това Творческо спонтанно усилие, синергията на Държавата и народа. Това са Честта и Отговорността на държавниците, тези, които буквално се жертват за Великото във Вечността.

Поклонението пред Златния телец

Всичко това все още присъства в нашата Държава и досега всичко това присъства в умовете на държавниците. Държавата все още е способна на самовъзстановяване, на самовъзпродизвеждането на този бързо умиращ държавнически тип. Но основната заплаха за нея са тези, които унищожават и убиват последните останки от държавност, които отминват носителите ѝ, които

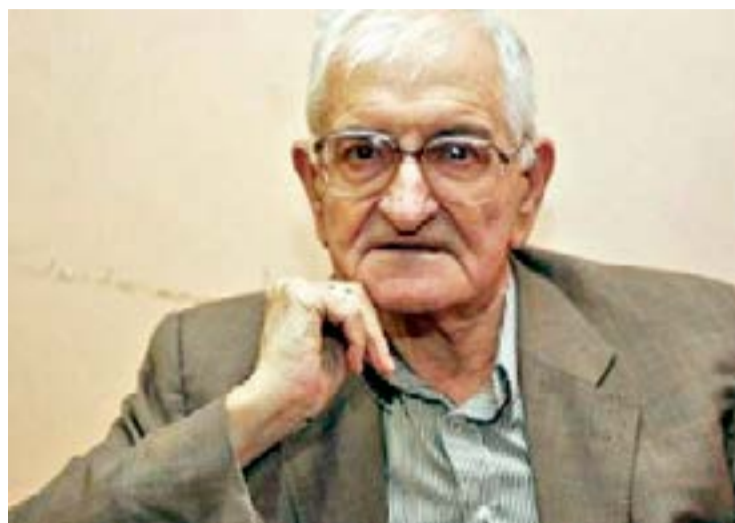
Застра,ру,

Превод: Радко Ханджиев

РУСКАТА ИДЕЯ НА ЧАВДАР ДОБРЕВ

За пътешествието през една такава необятна тема навярно трябва да си помогнем с възображението на Блез Паскал за безкрайните звездни пространства. От опит знам какво изпитание за сетивата на попадналия за по-дълго в Русия чужденец е дори нейната география – часовите разлики, непрекъснато сменящите се, нерядко враждувачи варианти на пейзажа, недостижимите хоризонти... Но колкото и тези възприятия да са неочаквани и релефни, това са само видимости – в случая не става дума за разстояния и размери – предстои онова, за което поетът е предупредил: „...умом не понять” и съветва да се обърнем към метафизичното утешение на вярата. Ще се възползваме от съвета сетне.

При всички условности и уговорки, с които се обгражда един оценъчен текст, нужно е все пак някакво, макар и по-общо определение, което да очертае контурите на изследваната територия. Твърде широкообхватно, променящо се, неподдаващо се на императивни формулировки и екстатични окраски, такова понятие предполага и работа с разнообразен аналитичен, тълковен, а и стилистичен инструментариум. Чавдар Добрев разполага със зави-

Наскоро Издателство „Светулка 44 Антей“ издаде двутомника „Руската идея“ от големия български писател, поет, литературен критик, театровед, публицист, и политически анализатор - проф. Чавдар Добрев.

В предговора към Том първи поетът и драматургът Петър Анастасов споделя, че това всъщност за Чавдар Добрев е книгата на неговия живот, в която той „осъществява своя забележителен синтез между уникално писателско майсторство и философски дълбини; в която осмисля тематичното богатство и респектиращия патос собствено си възхищение към Ру-

сия и руския човек.“

Скритата топлина на патриотизма от страниците на тази книга, портретите и зарисовките на Салавьев, Бердяев, Илин и Булгаков, са ни добре познати. Те бяха най-напред радост за нашите страници и откровение за читателите на „Нова Зора“. Това ни дава повод и високата чест да поздравим своя дългогодишен сътрудник с неговия нов успех и от името на хилядите читатели на „Нова Зора“ да добавим и искрените си пожелания за нови творчески достижения на проф. Чавдар Добрев.

ЗОРА

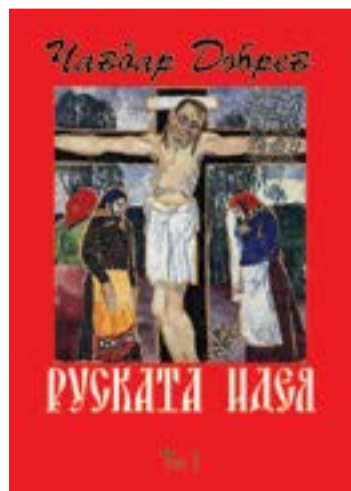
ност съчетава отделните мисловни конструкции в една достатъчно ясна картина, представяща вижданията на Чавдар Добрев за руската

ности върху неговите форми, прояви и динамика. Като допълнителен рефлекс са отражението и йерархията му в европейската и световна история, в чиито контекст по право заема едно от водещите места.

Внушителният обем на книгата обхваща анализи, разсъждения, констатации, епистолярни и публицистични ескизи, обобщения и предвиждания върху литературни и театрални образци, философски тези, учения, исторически събития, личностни приноси и определящи духа и съдбата на тази шеста част от земното кълбо.

Ще е разточителство да повтаряме причините, поради които Русия постоянно е във фокуса на чуждото внимание, пък и колкото да не търпят възражения историографските описания и тълкувания, по повърхността им винаги стърчат гърбиците на ред въпросителни.

На стр. 11

ден арсенал, а изследването му е дело на десетилетни трудове, наблюдения и разсъждения. Формално хетерогенно, отразяващо черти и характеристики на различни времена, личности и събития, то с калейдоскопична прециз-

идея, позицията и отношението му към нея.

Най-общо можем да приемем, че става въпрос за зараждането и съществуването на руския социален, политически, културен и духовен феномен, неговите направления и особености през отделните времена и влиянието на различните моменти, събития и лич-

ЕЛЕГИЯ

Христо БОТЕВ

Каж ми, кажи, бедний народе,
кой те в таз рабска люлка люлее?
Тоз ли, що спасителят прободе
на кръстът навга зверски в ребрата,
или тоз, що толкоз годин ти пее:
“Търпи, и ще си спасиш душата?!”

Той ли, ил някой негов наместник,
син на Лойола и брат на Юда,
предател верен и жив предвестник
на нови тегла за сиромаси,
нов кърджалия в нова полула,
кой продал брата, убил баща си?!

Той ли? - кажи ми. Мълчи народа!
Глухо и страшно гърмят окови,
не чуй се от тях глас за свобода:
намръщен само с глава той сочи
на сган избрана - рояк скотове,
в сюртуци, в реси и слепци с очи.

Сочи народът, и пот от чело
кървав се лее над камък гробен;
кръстът е забит във живо тело,
ръжда разяда гложгани кости,
смок е засмукал живот народен,
смучат го наши и чужди гости!

А бедният роб търпи и ние
без срам, без укор, броиме време,
откак е в хомот нашата шия,
откак окови влачи народа,
броим и с вара в туй скотско племе
чакаме и ний ред за свобода!

Книгата на прославения български генерал Георги Вазов „Участието на българите в Освободителната война“ е с цена 15 лв и може да се закупи от офиса на ул. „Пиротска“ 3, в София, както и да се поръча с обикновен пощенски запис на стойност 17 лв (15лв + 2 за пощенска пратка) на адрес: София 1377, ул. „Пиротска“ 3, за Минчо Мънчев Минчев – до поискване.

